

Submission Date: 25/07/2021 Accepted Date: 12/09/2021 Publication Date: 15/12/2021

KEMANUSIAAN WANITA DARI PERSPEKTIF HIND SYALABI DAN IBN RUSYD

Women's Humanity From Hind Syalabi's And Ibn Rusyd's Perspectives

Mohammad Syafiq Ismail ^{a1}

^a Pusat Penataran Ilmu dan Bahasa, Universiti Malaysia Sabah

abualhasan09@ymail.com

Abstract

Wacana tentang manusia dan ciri kemanusiaan telah menjadi paksi perkembangan pemikiran manusia sejak berzaman. Kecenderungan budaya untuk mengunggulkan perspektif 'lelaki' dan 'patriarki' sebagai 'manusia penuh' telah mengakibatkan salahfaham dan diskriminasi kepada kaum wanita. Permasalahan ini juga muncul di dalam Dunia Islam, meskipun ajaran asli Islam tidak mendiskriminasi wanita. Keterlibatan ulama wanita di dalam pembentukan wacana manusia dan ciri kemanusiaan ini dinilai nadir. Justeru, kajian ini berusaha menampilkan perspektif Hind Syalabi, seorang ulama wanita Tunisia, berkenaan idea kemanusiaan wanita yang terkandung di dalam karyanya *Huquq Al-Mar'ah wa Wajibatuha fi Al-Islam*. Kajian mendapati pemikiran Hind Syalabi berkenaan kemanusiaan wanita, meskipun penting dan unik dalam kesarjanaan Islam, masih belum dikaji dengan tuntas. Kajian ini juga menampilkan perspektif Ibn Rusyd, seorang tokoh Falsafah Islam yang terkenal, berkenaan idea kemanusiaan wanita yang terkandung di dalam karyanya *Al-Dharuri fi Al-Siyasah*. Kajian ini menggunakan kaedah kepustakaan dan analisis isi induktif. Perbandingan antara pemikiran Hind Syalabi dan Ibn Rusyd telah menemukan bahawa kedua-duanya menyokong idea kemanusiaan wanita menurut cara yang berbeza; Hind Syalabi menyokongnya dari perspektif agama, Ibn Rusyd menyokongnya dari perspektif falsafah. Kajian mendapati bahawa idea kemanusiaan wanita itu merupakan sesuatu yang sejadi di dalam Islam, dan Islam bukanlah agama yang menindas wanita.

Kata kunci: Kemanusiaan wanita, Hind Syalabi, Ibn Rusyd, Islam, Falsafah.

Abstract

Discourses about human beings and the characteristics of humanity have been the axis of the development of human thought since time immemorial. The cultural tendency to represent ‘male’ and ‘patriarchal’ perspectives as ‘full human beings’ has resulted in misunderstanding and discrimination against women. This problem also arises in the Islamic World, although the original teachings of Islam do not discriminate against women. The involvement of women scholars in the formation of human discourse and this characteristic of humanity is considered rare. Thus, this study seeks to present the perspective of Hind Syalabi, a Tunisian female scholar, regarding the idea of women’s humanity contained in her work *Huquq Al-Mar’ah wa Wajibatuha fi Al-Islam*. The study found that Hind Syalabi’s thoughts on women’s humanity, although important and unique in Islamic scholarship, have not been thoroughly studied. This study also presents the perspective of Ibn Rusyd, a well-known figure of Islamic Philosophy, regarding the idea of women’s humanity contained in his work *Al-Dharuri fi Al-Siyasah*. This study uses library methods and inductive content analysis. A comparison between the thought of Hind Syalabi and Ibn Rusyd has found that both support the idea of women’s humanity in different ways; Hind Syalabi supported it from a religious perspective, Ibn Rusyd supported it from a philosophical perspective. The study found that the idea of women’s humanity is something inherent in Islam, and Islam is not a religion that oppresses women.

Keywords: Women’s humanity, Hind Syalabi, Ibn Rusyd, Islam, Philosophy.

PENDAHULUAN

Syeikh Muhammad Amin Al-Kurdi (1907: 22) pernah menyatakan,

يَنْبَغِي لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ النِّكَاحَ نَوْعٌ مِنَ الرِّقِّ وَ أَنَّهَا رَقِيقَةٌ لِزَوْجِهَا..

“Hendaklah perempuan mengetahui, bahawa pernikahan itu merupakan salah satu jenis perhambaan. Serta (mengetahui juga) bahawa dia adalah hamba kepada suaminya...”

Penyamaan antara isteri dan hamba di dalam kenyataan ini menimbulkan banyak persoalan. Kerana, di dalam Fiqh, hamba seringkali disamakan dengan haiwan, kerana kedua-duanya dimiliki dan boleh diperlakukan semahunya oleh tuannya (Ibn Qudamah, 2012: 3/868-869). Sekiranya difikirkan dengan lebih mendalam, kenyataan ini merupakan manifestasi kepada sebuah nalar yang popular dalam kalangan muslimin yang menilai wanita sebagai sekadar sesuatu yang dimiliki, tidak se‘manusia’ lelaki, dan tidak berhak memiliki suaranya sendiri. Menurut Said Ramadan (1989), masalah ini merupakan salah satu daripada tiga masalah besar dalam dunia Islam kontemporari, di mana muslimat ditindas oleh adat dan budaya setempat yang ditafsir kononnya berasal daripada ajaran Islam.

Kajian ini berusaha untuk menyingkap idea kemanusiaan wanita, dari perspektif seorang ulama wanita Syeikhah Dr. Hind Syalabi (wafat 24.6.2021M), pakar kajian Al-Quran berasal Tunisia. Diakui, memang sudah ramai yang menulis berkenaan kemanusiaan wanita ini (Wadud, 1999 :34. Moghissi, 2002: 38-42. Al-Faruqi, 1988: 140.) Namun kita berpendapat, idea kemanusiaan wanita menurut Hind Syalabi masih kurang dihargai dan diketengahkan.

Makalah ini mempunyai tujuan untuk menganalisis bagaimana agama dan wanita dalam masyarakat Islam dikaji dan dikaji dengan pendekatan kualitatif iaitu kajian literatur. Islam menekankan bahawa lelaki adalah pelindung wanita. Lelaki dan wanita diberikan kekuatan dan profesionalisme oleh Allah SWT untuk saling melengkapi. Kelebihan fizikal organ pembiakan lelaki dan wanita tidak boleh difahami sebagai kebaikan dan keburukan, tetapi semuanya mesti ditentukan untuk menjalankan fungsinya secara berkadar. Tidak ada perbezaan antara keduanya dari segi kemungkinan yang dimiliki manusia dan lelaki dan wanita secara konseptual. Sejak awal penciptaan, wanita telah menempati status yang sama dengan lelaki. Ketika Allah memerintahkan lelaki, itu juga berlaku untuk wanita. Sebaliknya, ketika Allah memerintahkan sesuatu kepada wanita, itu juga berlaku untuk lelaki. Wanita dalam masyarakat dan masyarakat Islam menghadapi ketidaksetaraan gender dalam apa yang disebut sebagai 'sistem gender patriarki'.

Kajian yang bakal dijalankan akan menggunakan reka bentuk rentas kualitatif dalam mengumpulkan maklumat yang diperlukan bagi mencapai objektif kajian, yakni Kajian Perpustakaan dan Analisis Isi Induktif (*Inductive Content Analysis*) (Bengtsson, 2016), dengan menganalisa sebuah makalah yang ditulis beliau berjudul *Huquq Al-Mar'ah wa Wajibatuha fi Al-Islam* (1974), yang merumuskan idea beliau ini. Untuk mencambahkan lagi perbincangan, kita akan melakukan perbandingan pemikiran Hind Syalabi dengan Ibn Rusyd. Ibn Rusyd merupakan filsuf Muslim yang tidak asing lagi dalam dunia kesjaranaan, dan beliau telah menitipkan pandangan berkenaan kemanusiaan wanita di dalam karyanya *Al-Dharuri fi Al-Siyasah* (2002). Perbandingan ini juga bertujuan untuk membuktikan bahawa idea kemanusiaan wanita merupakan sesuatu yang sejadi (*innate*) dalam pemikiran Islam, dan yang asing dalam Islam itu ialah nalar yang menindas dan menghina wanita.

LATAR BELAKANG HIND SYALABI

Beliau bernama Hind Syalabi. Beliau merupakan anak kepada Sidi Ahmad Syalabi, seorang ulama dan tenaga pengajar di Masjid Al-Zaitunah. Setelah menyelesaikan pendidikan asasnya, beliau melanjutkan pengajiannya di Universiti Al-Zaitunah hinggalah beroleh ijazah (setaraf ijazah sarjana muda) dalam bidang Usuluddin. Beliau menyambung pengajiannya ke peringkat kedoktoran di universiti yang sama, di dalam pengkhususan kajian Al-Quran. Beliau menjawat tugas sebagai *Ustadzah*

(setaraf Profesor) di dalam bidang Al-Quran, di Universiti Al-Zaitunah, bermula 1981M hinggalah ke akhir persaraannya (Hafiz, t.th).

Beliau dikatakan lebih gemar hidup bersendirian dan tidak dikenal. Namun, karya-karya beliau yang menjadikannya terkenal dalam kalangan pencinta kajian Al-Quran. Terdapat sekitar empat buah karya beliau yang telah dicetak, kita akan senaraikannya di sini beserta penerangan ringkas berkenaan setiap karya itu (Hafiz, t.th).

- 1- *Al-Tasarif*, Yahya bin Sallam (*tahqiq*/kajian manuskrip). Diterbitkan pada 1979. Tafsir Al-Quran oleh Yahya bin Sallam (w200H) alim tabi' tabien masyhur. Diterbitkan ketika beliau masih dalam pengajian ijazah kedoktorannya.
- 2- *Al-Qiraat bi Ifriqiyyah min Al-Fath ila muntasaf Al-Qarn Al-Khamis* (karya asal). Diterbitkan pada 1983. Asalnya merupakan kajian kedoktoran (PhD) beliau berkenaan perkembangan ilmu Qiraat di Ifriqiyah (Afrika Utara termasuklah Tunisia), bermula daripada zaman pembukaannya oleh tentera Muslimin pada awal Islam, hinggalah ke kurun 5H (Syalabi, Hind., 1983).
- 3- *Al-Tafsir Al-Ilmi lil Quran Al-Karim baina Al-Nazariyyat wa Al-Tatbiq* (karya asal). Diterbitkan pada 1985. Kajian berkenaan metod dan aplikasi tafsir saintifik bagi Al-Quran. Antara kajian yang terbaik dan asli dalam bidangnya (Syalabi, Hind., 1985).
- 4- '*Unwan Al-Dalil min Marsum Khat Al-Tanzil*, Ibn Al-Banna' Al-Murrakushi (*tahqiq*/kajian manuskrip). Diterbitkan pada 1990. Karya berkenaan ilmu resam (cara penulisan) al-Quran.

Beliau wafat pada 26 Julai 2021 di Tunisia kerana komplikasi Covid19 (Hafiz, t.th).

HUQUQ AL-MAR'AH WA WAJIBATUHA FI AL-ISLAM: TINJAUAN RINGKAS

Hind Syalabi membahagikan kandungan makalahnya ini kepada empat bahagian. Ia dimulakan dengan pendahuluan, di mana beliau menjelaskan objektif penulisan makalah ini ialah untuk menjelaskan hak wanita sebagai seorang manusia, dan tanggungjawabnya sebagai seorang muslimah di dalam sesebuah masyarakat Islam (Syalabi, Hind, 1974; *Majallah al-Hidayah*, 1974: 55).

Di dalam pendahuluan ini, beliau turut menjelaskan metod penulisan makalah ini, bahawa beliau akan merujuk dalil Al-Quran dan Sunnah, kerana menurutnya hanya dalil sahajalah yang akan menjadi titik temu para pengkaji berkenaan isu ini dari perspektif agama (Syalabi, Hind, 1974; *Majallah al-Hidayah*, 1974).

Beliau menutup pendahuluannya dengan menjelaskan Islam merupakan agama yang selari dengan fitrah. Serta, hukum-hakam Islam berkenaan hak dan kewajiban wanita harus dinilai secara holistik dan saling melengkapi dengan hukum-hakam

berkait lelaki dan manusia secara umumnya. Di dalam bahagian kedua, beliau menjelaskan hak dan kewajiban wanita selaku manusia menurut Islam dengan membawakan dalil-dalilnya, yang akan kita jelaskan secara terperinci selepas ini.

Di dalam bahagian ketiga, beliau menjelaskan hak dan kewajiban wanita yang khas untuknya, menurut Islam. Beliau berhujah pembahagian ini berlaku kerana Islam mengiktiraf perbezaan fitrah lelaki dan wanita, dan berusaha mewujudkan hubungan kesalingan (*reciprocal*) antara kedua-dua jantina ini (Syalabi, Hind, 1974; *Majallah al-Hidayah*, 1974).

Beliau menutup makalahnya ini dengan menekankan perihal kefitrahan agama Islam, yang mengiktiraf perbezaan fitrah lelaki dan wanita, serta memanfaatkan perbezaan itu dengan menentukan hukum-hakam yang dikongsi bersama selaku manusia, dan yang khas bagi setiap jantina. Kesemua ini bertujuan untuk mewujudkan kehidupan yang bahagia dan optimal. Beliau menimbulkan kesangsian kepada idea kesamarataan mutlak antara lelaki dan wanita, kerana ia bertentangan dengan fitrah, dan seakan menanggungkan wanita dengan beban dan tanggungjawab lebih daripada kemampuannya (Syalabi, Hind, 1974; *Majallah al-Hidayah*, 1974).

KEMANUSIAAN WANITA MENURUT HIND SYALABI

Di dalam bahagian kedua makalahnya, beliau menjelaskan perihal hak dan kewajiban wanita selaku manusia, yang dikongsinya bersama lelaki. Kita berpendapat bahawa keseluruhan bahagian ini merumuskan idea kemanusiaan wanita menurut beliau.

Beliau memulakan hujahannya dengan sebuah penyata: Islam menilai wanita sebagai seorang manusia, yang dicipta sama seperti lelaki. Beliau berhujah dengan firman Allah SWT:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ
لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

(Al-Quran. Surah Al-Hujurat 49: 13)

Terjemahan: “Wahai manusia, sesungguhnya Kami ciptakan kalian daripada lelaki dan wanita, dan Kami jadikan kalian berbangsa dan berpuak – agar kalian saling berkenalan.”

Beliau seterusnya mencerakinkan makna manusia itu, yang terdiri daripada tiga komponen: jasad, roh, dan badan. Setiap daripada komponen ini dilengkapi oleh Islam dengan hukum-hakam yang menjaga dan melestarikannya (Syalabi, Hind, 1974; *Majallah al-Hidayah*, 1974).

Beliau membawa contoh, untuk menjaga dan melestarikan komponen jasad manusia – lelaki dan wanita, Allah SWT telah mewajibkan sifat *Al-'Iffah* (menjaga kehormatan diri), agar terhindar daripada syubhat dan syahwat yang melebihi batas. Beliau membawakan firman Allah dalam surah Al-Nur ayat 30 dan 31, di mana Allah mewajibkan lelaki dan wanita untuk menjaga pandangan mata daripada melihat perkara yang diharamkan, dan mewajibkan mereka untuk menjaga kehormatan masing-masing. Menurutnya, hukum berkaitan jasad ini dikongsi lelaki dan wanita kerana kedua-duanya sama-sama manusia, dan sama-sama bakal diuji juga dengan gejolak nafsu (Syalabi, Hind, 1974; *Majallah al-Hidayah*, 1974).

Seterusnya, beliau membahaskan bagaimana Islam menjaga dan melestarikan komponen roh manusia – lelaki dan wanita. Untuk pemurnian roh dan jiwa (*Tazkiyat Al-Nafs*), Allah mewajibkan wanita untuk melakukan ibadat yang sama seperti lelaki, seperti rukun Islam yang lima. Lelaki dan wanita sama-sama wajib melaksanakan solat, menunaikan zakat, berpuasa di bulan Ramadhan, dan melaksanakan haji sekiranya mampu. Wanita yang rajin beribadat, di dalam Islam, akan dibalas dengan Syurga, sama halnya seperti lelaki yang rajin beribadat. Sementara wanita yang ingkar dan enggan mengamalkan Islam, akan dibalas dengan Neraka, sama halnya seperti lelaki yang ingkar dan enggan mengamalkan Islam (Syalabi, Hind, 1974; *Majallah al-Hidayah*, 1974: 55)..

Beliau melanjutkan perbahasannya, bagaimana Islam menjaga dan melestarikan komponen akal manusia –lelaki dan wanita. Beliau menyatakan Islam mewajibkan lelaki dan wanita untuk sama-sama menuntut ilmu. Beliau menukilkan sebuah hadis yang masyhur,

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“Menuntut ilmu itu merupakan kefarduan ke atas setiap Muslim.”

(Ibn Majah: 1/223)

Beliau mensyarahkan hadis ini, dan menyatakan bahawa perkataan ‘Muslim’ di dalam hadis bermaksud sesiapa sahaja daripada kalangan lelaki dan wanita yang berakidah dengan akidah Islam. Semua muslim wajib menuntut ilmu, dan seterusnya mengembangkan kapasiti akal fikirannya.

Selain daripada melestarikan tiga komponen manusia ini, Islam juga telah menyamakan lelaki dan wanita, dalam beberapa aspek lain seperti kewajiban berakidah, pada *Al-Jaza'* (pembalasan duniawi dan ukhrawi daripadaNya), dan pada pelaksanaan hudud. Menurut beliau, Islam menyamakan lelaki dan wanita dalam aspek-aspek ini, kerana ia adalah hak dan kewajiban selaku manusia di muka bumi ini.

Dirumuskan, beliau melihat kemanusiaan wanita itu diiktiraf dan digilap oleh Islam, melalui beberapa penanggunjawaban dan hak yang saksama antara lelaki dan

wanita selaku manusia. Pun begitu, beliau mengiktiraf wujudnya beberapa hukum-hakam Islam yang dikhususkan untuk wanita, kerana menimbang persediaan fitrah wanita untuk tugas-tugas itu yang tidak boleh digalas oleh lelaki.

KEMANUSIAAN WANITA MENURUT IBN RUSYD

Ibn Rusyd di dalam *Al-Dharuri fi Al-Siyasah* (2002: 124-125) menggarap kemanusiaan wanita daripada perspektif falsafah. Hal ini menurut pemerhatian kita, kembali kepada asal penulisan *Al-Dharuri* itu sendiri, yang merupakan ringkasan dan syarahan kepada *Republic* (2015) karya Plato.

Ibn Rusyd (2002) menyatakan bahawa wanita dan lelaki itu berasal daripada jenis yang satu, yakni manusia. Kedua-duanya memiliki akal dan kemampuan untuk melakukan kerja-kerja selaku manusia. Beliau juga tidak menolak kemungkinan wujudnya *hakimat* (filsuf wanita) dan pemimpin wanita, kerana kerja berfalsafah dan memimpin ini boleh dilakukan oleh sesiapa sahaja yang memiliki akal. Dalam masa yang sama, beliau, menurut Plato, mengiktiraf bahawa wujudnya perbezaan biologis antara wanita dan lelaki, yang menghalang wanita untuk melakukan beberapa pekerjaan yang hanya mampu dilakukan oleh lelaki, dan begitu juga sebaliknya.

Ibn Rusyd (2002: 126) mengkritik orang sezamannya yang mengekang wanita daripada potensi sepenuhnya selaku manusia. Menurutnyanya, wanita di zamannya - sekitar kurun 6H-12M, hanya dinilai sebagai penyambung zuriat, pengurus rumah tangga, melahirkan dan menyusukan anak-anak. Kerana tiadanya pemberdayaan wanita dan pengiktirafan kemanusiaan wanita ini, Ibn Rusyd menyatakan bahawa wanita di zamannya diumpamakan seperti semak-samun, beban kepada kaum lelaki, dan menjadi punca kepada kemiskinan. Sedangkan, puncanya ialah peluang tidak diberikan sama sekali kepada wanita untuk mengembangkan potensi diri mereka selaku manusia.

KEMANUSIAAN WANITA ANTARA HIND SYALABI DAN IBN RUSYD

Hind Syalabi dan Ibn Rusyd sama-sama menyokong idea kemanusiaan wanita. Hanyasanya, yang membezakan mereka ialah perspektif yang digunakan untuk menyokong idea ini. Hind Syalabi menggunakan perspektif agama, sementara Ibn Rusyd menggunakan perspektif falsafah. Kedua-dua perspektif ini tidak bertentangan, bahkan saling mendokong: perspektif agama memberikan keabsahan moral kepada kemanusiaan wanita, dan perspektif falsafah memberikan keabsahan logik kepada kemanusiaan wanita (Ibn Rusyd, 2002).

Hind Syalabi secara terperinci membahagikan aspek-aspek kemanusiaan wanita itu, menurut perspektif Islam. Hind Syalabi membahagikan aspek kemanusiaan itu kepada jasad, roh, dan akal. Sementara Ibn Rusyd menyatakan perkara yang menjadikan seorang manusia itu istimewa dengan kemanusiaannya, ialah akal. Kerana akal inilah, menurut Ibn Rusyd, lelaki dan wanita itu sama manusia.

Hind Syalabi dalam menyokong idea kemanusiaan wanita, tidak mengemukakan kritik kepada adat kebiasaan yang merendahkan darjat wanita, yang sebenarnya juga berlaku pada zamannya. Sementara Ibn Rusyd mengkritik adat kebiasaan zamannya yang menghalang wanita untuk mengembangkan potensinya secara penuh selaku manusia (Ibn Rusyd, 2002).

KESIMPULAN

Kajian ini menyimpulkan bahawa idea kemanusiaan wanita itu sebenarnya sudah wujud sejadi (*innate*) di dalam ajaran Islam itu sendiri. Ia dibuktikan dengan penelitian kepada pemikiran dua tokoh Islam ini, Hind Syalabi dan Ibn Rusyd, yang menyokong idea kemanusiaan wanita ini melalui dua perspektif yang berbeza; agama dan falsafah. Justeru, yang menjadi persoalan ialah, bagaimanakah wujudnya nalar yang menidakkan kemanusiaan wanita itu dalam kalangan muslimin. Hal ini masih perlu dikupas dengan lebih lanjut, diselidik dan diperbetulkan. Dengan kajian ini juga kita berharap agar ia menjadi pintu kepada kajian-kajian lanjut berkenaan pemikiran kewanitaan menurut Hind Syalabi dan ulama-ulama wanita lainnya, oleh para pengkaji wanita sendiri. Kita mengakui, bahawa hanya wanitalah yang layak untuk memperjuangkan isu-isu wanita secara sebenarnya.

RUJUKAN

Al-Quran Al-Karim.

Al-Faruqi, Ismail Raji. (1988). *Tauhid*. Bandung: Penerbit Pustaka.

Al-Kurdi, Muhammad Amin. (1907)(1325H). *Irsyad Al-Muhtaj li Huquq Al-Azwaj*. Kaherah: Matba'ah Al-Taquddum.

Al-Murakushi, Ibn Al-Banna'. (1990). '*Unwan Al-Dalil min Marsum Khat Al-Tanzil* (ed. Hind Syalabi). Beirut: Dar Al-Gharb Al-Islami.

Bengtsson, Mariette. (2016). *How to plan and perform a qualitative study using content analysis*. Dalam *NursingPlus Open* vol. 2 ms8-14. Elsevier BV.

Hafiz, Fatimah. (t.th.). *Al-Nisa' wa Intaj Al-Ma'rifah Al-Diniyah: Hind Syalabi Namudzajan*. Dipetik daripada laman sesawang Islamonline.net: <https://islamonline.net/المعرفة-الدينية-هند-شليبي/> (akses terakhir: 25.7.2021)

Ibn Majah. (2014). *Al-Sunan*. Kaherah-Beirut: Dar Al-Ta'sil.

Ibn Qudamah. (2012). *Raudhat Al-Nazir wa Junnat Al-Munazir*. Riyadh: Maktabah Al-Rusyd.

Ibn Rusyd. (2002). *Al-Dharuri fi Al-Siyasah*. Beirut: Markaz Dirasat Al-Wihdah Al-Arabiyah.

Moghissi, Haideh. (2002). *Feminism and Islamic Fundamentalism The Limits of Postmodern Analysis*. London: Zed Books.

Plato. (2015). *The Republic: Book V*. Dalam *Great Dialogues of Plato*. New York: Signet Classics.

- Said Ramadan. (1989). *Al-Musykilat Al-Kubra Al-Tsalats fi 'Alamina Al-Islamiy Al-Mu'asir*. Kuwait: Maktabah Al-Sundus.
- Sallam, Yahya. (1979). *Al-Tasarif* (ed. Hind Syalabi). Tunis: Al-Syarikah Al-Tunisiyah li Al-Tauzi'.
- Syalabi, Hind. (1974). *Huquq alMar'ah wa Wajibatuha fi al-Islam*. Dalam *Majallah al-Hidayah*, (1974). Jilid 2, Bil. 2, 26 November 1974, Tunisia, hlm. 55. Diterbitkan semula secara atas-talian: <https://tahrintanwir.com/حقوق-المرأة-واوجباتها-في-الإسلام> (akses terakhir: 25.7.2021)
- Syalabi, Hind. (1983). *Al-Qiraat bi Ifriqiyyah min Al-Fath ila muntasaf Al-Qarn Al-Khamis*. Tunis: Dar Al-Arabiyyah lil Kitab.
- Syalabi, Hind. (1985). *Al-Tafsir Al-Ilmi lil Quran Al-Karim baina Al-Nazariyyat wa Al-Tatbiq*. Tunis: Al-Jami'ah Al-Tunisiyah.
- Wadud, Amina. (1999). *Quran and Woman: Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective*. Oxford: Oxford University Press.